

RADIODIFUZNA USTANOVA SRBIJE
Redakcija digitalnog programa
Beograd, Takovska 10

Odgovorno i u etru

Postovana redakcijo,

Iz ovog vise nego kratkog teksta shvatio sam jedino da Džonatan Tompson, izvršni direktor Digital UK, upozorava da bi se frekvencije u opsegu 470-694 MHz mogle koristiti za mobilnu telefoniju (i druge bezicne sirokopojasne komunikacije), i da se na ovaj način digitalna zemaljska televizija ostavlja bez izvesne alternative.

Da li to direktor Tompson upozorava da bi, pored osega 790-862 MHz (DD 1) i 694-790 MHz (DD 2), i opseg 470-694 MHz mogao biti namenjen za fiksne i kopnene mobilne sluzbe sirokopojasnih komunikacija? I, zasto g. Tomson upozorava da se na taj nacin digitalna zemaljska televizija ostavlja bez izvesne alternative?

Audio-vizuelna medijska usluga (sluzba), u smislu Direktive 2010/13/EU, jeste usluga koja je pod uređivačkom odgovornošću davaoca medijske usluge, čija je glavna svrha pružanje programa najširoj javnosti pomoću **elektronskih komunikacionih mreža**, radi informisanja, zabave i obrazovanja. Takva audio-vizuelna medijska usluga je televizijska radio-difuzija ili audio-vizuelna medijska usluga na zahtev.

Umesto "zastarele" digitalne terestricke TV radio-difuzne mreze kao elektronska komunikaciona mreza moze (po)sluziti, prema nacelu tehnoloske ili mrezne neutralnosti, i bezicna sirokopojasna komunikaciona mreza "Internet" u opsegu 470-862 MHz, ukljucujuci, ako treba, i opseg 174-230 MHz. I to je izgleda alternativa o kojoj misli i govori direktor Tompson: iskljuciti digitalne terestricke TV radio-difuzne mreze prethodne generacije, a ukljuciti "univerzalnu" bezicnu sirokopojasnu mrezu (naj)novije generacije "Internet" koja omogucava pruzanje i audio-vizuelna medijske usluga na zahtev, naravno uz naknadu (pretplatu).

Sta o ovom pitanju misli nadlezna uprava u Brislu i Beogradu, a sta domaci operator (eksploatator) mreze Javno preduzece "Emisiona tehnika i veze"?

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 3. jun 2014.

P. S. - Da li ova alternativa predstavlja dugorocni, srednjerocni ili kratkorocni strateski plan?

Postovane dame i gospodo,

Trazeci vezu izmedju pojmova "tehnoloske neutralnosti" i "mrezne neutralnosti" naisao sam na projekat "[Šira Mreža](http://www.siramreza.org/)" (<http://www.siramreza.org/>). O tom projektu pise: "Internet društvo Srbije je u saradnji sa Vikimedijom Srbije pokrenulo projekat pod nazivom 'Šira mreža' sa ciljem da na jednom mestu sakupi informacije o dešavanjima u Srbiji vezanim za oblasti autorskih prava, **mrežne neutralnosti**, internet privatnosti i upravljanja internetom." U ovom tekstu je na pitanje "Šta je mrežna neutralnost?" dat sledeci odgovor: "Mrežna neutralnost je načelo prema kome sve vlasti i provajderi internet usluga treba da ravnopravno tretiraju sve podatke na internetu, bez diskriminacije ili različitih tarifa u zavisnosti od korisnika, sadržaja, sajta, platforme, aplikacije, vrste prateće opreme i načina komunikacije. Najjednostavnije rečeno, mrežna neutralnost je načelo po kojem sav Internet sadržaj treba tretirati ravnopravno."

U zvaničnom EU glosarijumu ([Broadband Glossary](#)) "mrežna neutralnost" je definisana nesto drugacije: "Net Neutrality - Network neutrality is the principle that all electronic communication passing through a network is treated equally. That all communication is treated equally means that it is treated independent of (i) content, (ii) application, (iii) service, (iv) device, (v) sender address and (vi) receiver address. Under the reformed Telecom Rules, national telecoms regulatory authorities will in particular be required to promote 'the ability of end users to access and distribute information or run applications of their choice'. This will contribute to strengthening the 'neutral character' of the internet in Europe."

Interesantno je da ovaj glosarijum ne sadrzi definiciju izraza "tehnoloska neutralnost" koji se upotrebljava u direktivama i drugim aktima EU, vec definiciju izraza "mrezne neutralnosti". Da li su ovo sinonimni izrazi - ostaje otvoreno pitanje.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 2. jun 2014.

Postovane dame i gospodo,

Danas, 30. maja 2014. godine završavaju se [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za rad \(fiksni i kopneni mobilni sluzbi, dopuna D. P.\) u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (alternativa D. P: u frekvencijskom opsegu 790-862 MHz).

Nadam se da vecina operatora i drugih ucesnika u ovim javnim konsultacijama nece podrzati primenu nacela tehnoloske neutralnosti u nacrtu ovog pravilnika/plana, jer bi takva primena tog nacela bila u suprotnosti nacelom regulisanja odnosa u oblasti elektronskih komunikacija o podsticanu racionalnog i ekonomickog koriscenja radio-frekvencijskog spektra, iz clana 3. tacka 7. vazeceg [Zakona o elektronskim komunikacijama](#), ukljucujuci ratifikovani Ustav Medjunarodnog saveza za telekomunikacije ([Chapter VII](#), clan 44. stav 2. Ustava).

Uveren sam da ce pitanje (ne-)neutralnosti bezicnih sirokopojasnih komunikacionih mreza ostati pitanje pretežno izenjerskog karaktera, a ne pitanje besmislene konkurencije, pustih

zelja i utopija. Uveren sam da ce domaci operatori (eksploatatori) biti razumni i usvojiti jedan jedini, "ne-neutralni" tehnicko-tehnoloski sistem bezicnog prenosa u opsegu oko 800 MHz.

Da je pitanje o neutralnosti mreze ostalo ozbiljno i nereseno pitanje lepo se vidi iz brojnih aktuelnih tekstova i polemika koje poticu od tvorca mreze "Internet" - SAD, na primer, "[FCC Net Neutrality Proposals Voted Through For Public Comment](#)", "[Is Net Neutrality A Bad Idea?](#)" itd.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 30. maj 2014.

Predmet: Deveta (zavrсна) dopuna misljenja o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz
(http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Nacrt_Plana_raspodele_790_862/Nacrt%20Plana%20raspodele%20za%20790_862%20MHz.pdf)

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

Postovana gospodjo Radunovic,

Posto se danas, 30. maja 2014. godine završavaju ove javne konsultacije i posto sam Van dostavio sva moja misljenja o nacrtu ovog pravilnika/plana, zeli na kraju da Vam se izvim zbog "mnogo buke ni oko cega".

Mislim, na samom kraju, da bi bilo lepo da Vas komentar o sprovedenoj javnoj konsultaciji objavite na internet stranici, kao sto je to predvidjeno u slucaju javne rasprave o nacrtu zakona ([Poslovnik Vlade](#), clan 41. poslednji stav).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 30. maj 2014.

Veze:

1) [Javna rasprava o Nacrtima zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#) (24.12.2013. godine)

3) [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvenzijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

Postovane dame i gospodo, kolegice i kolege,

Domaci [planovi raspodele](#) frekvencija, osim planova raspodele frekvencija za radio-difuzne sluzbe (stanice), odnose se ustvari na *raspored frekvencija* ([Frequency plan; frequency arrangement](#)), a ne na *raspodelu frekvencija* - eng. [allotment \(of a radio frequency or radio frequency channel\)](#).

Ovakvo istoznacno shvatanje slicnih izraza "*raspodela frekvencija*" i "*raspored frekvencija*" nije novijeg datuma. Zbrka u shvatanju ovih izraza postoji odavno: od Pravilnika o podeli i koiscenju u Jugoslaviji frekvencija od 30 do 470 MHz ("Sluzbeni list SFRJ", br. 26/1969), preko Plana o podeli i koriscenju frekvencija u Jugoslaviji (Beograd, 1984, Savezna uprava za radio-veze, pov. br. 06-128/1), pa do danas: najnovijih i vazecih planova raspodele radio-frekvencija.

Zato je neobhodno najavljenim izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama precizno razdvojiti, definisati i objasniti upotrebu ova dva razlicita izraza (pojma). Tada se ne bi desili, na primer, da RATEL sprovodi [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za rad u frekvenzijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014), vec javne konsultacije o **rasporedu** i koriscenju radio-frekvencija za rad fiksnih i kopnenih mobilnih sluzbi u frekvenzijskom opsegu 790-862 MHz.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 29. maj 2014.

Predmet: Osmo dopuna misljenja o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvenzijskim opsezima 791-821/832-862 MHz
(http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Nacrt_Plana_raspodele_790_862/Nacrt%20Plana%20raspodele%20za%20790_862%20MHz.pdf)

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvenzijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

Postovana gospodjo Radunovic,

1. Poslednja recenica u nacrtu ovog plana glasi: "Pravo na korišćenje radio-frekvencija iz frekvencijskih opsega 791-821/832-862 MHz stiče se na osnovu pojedinačne dozvole koja se izdaje po sprovedenom postupku javnog nadmetanja u skladu sa članom 89. Zakona." Ako je postojala potreba da se ponovi ova zakonska odredba, onda je ona ispravno trebalo da glasi: "Pravo na korišćenje radio-frekvencija koje su ovim planom raspodeljene po lokacijama ili oblastima stice se na osnovu ...".

2. Da bih stekao kakvu-takvu predstavu o veličini zone pokrivanja jedne bazne stanice (FB), obavio sam proračun jacine električnog poja u prosečnoj godini pri prostiranju radio-talasa preko homogene sferne površine Zemlje sa malim nepravilnostima, npr. 0,01 m (idealizovan slučaj). Usvojio sam ekvivalentnu izotropnu zracenu snagu (e.i.r.p.) FB od 60 dBm (1000 W), visinu antene FB od 30 m, visinu antene kopnene mobilne stanice (ML) od 1,5 m i vreme raspoloživosti (t) od 50%. Za nize navedena rastojanja (d) dobio sam sledeće jacine polja (E):

05 km - 79,8 dB (uV/m)
10 km - 66,9 dB (uV/m)
15 km - 58,7 dB (uV/m)
20 km - 52,2 dB (uV/m)
25 km - 46,5 dB (uV/m)
30 km - 41,0 dB (uV/m)

Posto nacrtom ovog pravilnika/plana nije, nažalost, propisana *najmanja upotrebljiva jacina polja*, nisam bio u mogućnosti da ni orijentaciono odredim poluprecnik zone pokrivanja FB.

3. Prema Prilogu 1 iz evropske preporuke [ECC Rec\(11\)04](#), koja se navodi u tacki 4. nacрта ovog plana, obično se stanice FDD sistema mogu koristiti bez koordinacije sa susednom zemljom ako prosečna jačina polja koju proizvodi 'ćelija' (svi predajnici u sektoru) ne prelazi vrednost od 55 dB (uV/m/5MHz) na visini od 3 m iznad tla na granici između zemalja. Interesantno je da uz ovu granicnu vrednost jacine polja nije dat procenat vremena i procenat lokacija.

Primenjuci metodu proračuna iz tacke 2. ovog misljenja, uz povećanje visine ML sa 1,5 m na 3 m, dobio sam sledeće rezultate:

05 km - 85,6 dB (uV/m)
10 km - 72,8 dB (uV/m)
15 km - 64,8 dB (uV/m)
20 km - 58,5 dB (uV/m)
25 km - 52,9 dB (uV/m)
30 km - 47,7 dB (uV/m)

Preliminarni zaključak. Bazna stanica se može koristiti bez koordinacije sa susednom zemljom ako je njeno rastojanje do državne granice veće od 23 km.

Napomena - Možda je "željenu" jacinu polja na visini od 1,5 m trebalo računati za vreme od 90% (ili veće, npr. 95%), a "neželjenu" jacinu polja na visini od 3 m - za vreme od 10% (ili manje, npr. 5%).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 29. maj 2014.

Predmet: Sedma dopuna misljenja o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz
(http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Nacrt_Plana_raspodele_790_862/Nacrt%20Plana%20raspodele%20za%20790_862%20MHz.pdf)

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

Postovana gospodjo Radunovic,

Dobro je sto ste vec u toku ovih javnih konsultacija promenili dugacak i rogovatan nazv: "*Pravilnik o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz*" u kratak i elegantan naziv: "*Pravilnik o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za rad u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz*". Nije dobro sto tu vanrednu (prekorednu) izmenu niste naznacili na kraju teksta ove "druge verzije" javne konsultacije (http://www.ratel.rs/informacije/javne_konsultacije.232.html?article_id=1491).

Mislim da bi naziv ovog propisa bio jos "elegantniji" kada bi se jos jednom promenio tako da glasi: "*Pravilnik o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za rad fiksnih i kopnenih mobilnih sluzbi u frekvencijskom opsegu 790-862 MHz*". Jer, ako se u tekst ipak zadrze (nepotrebne) reci: "za rad" (alternativa: "za funkcionisanje"), onda je u nastavku potrebno dodati reci "za koga ili cega", tj. "*fiksne i kopnene mobilne sluzbe*".

Sta vise, mozda bi naziv ovog propisa bio jos vise u uskladjenu sa Tabelarnim prikazom Plana namene radio-frekvencijskih opsega (http://www.ratel.rs/upload/documents/Plan_namene/Plan-namene-tabele.pdf) ako bi glasio: "*Pravilnik o utvrđivanju Plana raspodele radio-frekvencija za rad fiksnih i kopnenih mobilnih sluzbi i TRA-ECS delatnosti u frekvencijskom opsegu 790-862 MHz*", gde (nepoznata) skracenica TRA-ECS na engleskom jeziku znaci: "Terrestrial Radio Applications Capable of Providing Electronic Communications Services".

Podsecam Vas da se pod izrazom "*raspodela (radio-frekvencije ili radio-frekvencijskog kanala)*", u smislu Plana namene radio-frekvencijskih opsega (http://www.ratel.rs/upload/documents/Plan_namene/Plan_namene-sl_glasnik.pdf - tacka 2.2), podrazumeva upisivanje određenog frekvencijskog kanala u usaglašeni plan, usvojen na odgovarajući način, u cilju korišćenja od jedne ili više delatnosti za terestričku ili svemirsku radio-službu pod određenim uslovima. Medjutim, ova definicija nije u skladu sa originalnom definicijom iz clana 1. ratifikovanog Pravilnika o radio-komunikacijama Medjunarodnog saveza za telekomunikacije (<http://life.itu.ch/radioclub/rr/art01.htm>) koja na engleskom

jeziku glasi: "1.17 *allotment* (of a radio frequency or radio frequency channel): Entry of a designated frequency channel in an agreed plan, adopted by a competent conference, for use by one or more administrations for a terrestrial or space *radiocommunication service* in one or more identified countries or geographical areas and under specified conditions". Mada se u definiciji iz domaceg Plana namene ne pominje "geografsko podrucje", te reci (to podrucje) se ipak pominju u clanu 84. stav 1. [Zakona o elektronskim komunikacijama](#). Bilo kako bilo i druga verzija nacрта ovog pravilnika i dalje ne sadrzi konkretno utvrdjen plan raspodele (cetralnih) frekvencija, (r. brojeva) frekvencijskih kanala ili, eventualno, frekvencijskih "blokova", i to po geografskim lokacijama ili oblastima. Zasto?

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 27. maj 2014.

Postovane dame i gospodo,

Posto je u toku [Javne rasprave o Nacrtu zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#) (ZEK) gospodin [Ratko Marinković](#) opravdano predložio da se u skladu sa ustavnim nacelom o jeziku i pismu (clan 10. stav 1) sve odgovarajuće odredbe ZEK-a dopune recima "na srpskom jeziku i cirilicnom pismu", mislim da bi isto tako Republička agencija za elektronske komunikacije (RATEL) i Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija (MTTT) trebalo da predloze dopunu svih odgovarajucih odredaba ZEK-a sa recima "na tehnoloski neutralnoj osnovi", iako to nije opste nacelo Ustava i drugih osnovnih dokumenata Medjunarodne unije za telekomunikacije (<http://www.itu.int/pub/S-CONF-PLEN-2011/en>), niti Regulatornog okvira za elektronske komunikacije u Evropskoj uniji (<https://ec.europa.eu/digital-agenda/sites/digital-agenda/files/Copy%20of%20Regulatory%20Framework%20for%20Electronic%20Communications%202013%20NO%20CROPS.pdf>).

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 27. maj 2014.

Postovane dame i gospodo,

U prethodnom tekstu naioisao sam da "Ista konstatacija vazi i za [UREDBU o utvrđivanju Plana namene radio-frekvencijskih opsega](#) ('Plan namene iz člana 1. Ove uredbe sadrži naročito podatke o nameni radio-frekvencijskih opsega, na *tehnološki neutralnoj osnovi*, za jednu ili više radio-komunikacijskih službi i delatnosti' - clan 2. tacka 2). Medjutim, ova

konstatacija nije potpuno tačna. Naime, u samom Planu namene radio-frekvencijskih opsega, koji je odštampan uz ovu uredbu i čini njen sastavni deo, u stavu 2. tačka 2. glasi malo drugačije: "Plan namene sadrži naročito podatke o nameni radio-frekvencijskih opsega za jednu ili više radio-komunikacijskih službi i delatnosti, *vodeći računa, gde god je to moguće*, o poštovanju principa tehnološke neutralnosti". Recí "*vodeći računa, gde god je to moguće*, o poštovanju principa tehnološke neutralnosti" nisu isto sto i reci o "tehnološkoj neutralnoj osnovi", i predstavljaju, ipak, nekakvu rezervu (ograničenje) stručnjacima za upravljanje uotrebom radio-frekvencija za elektronske komunikacione usluge. Ostaje nejasno koje reci imaju veću "tezinu"? (Lično mislim one iz zakona i s početka uredbe.)

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 25. maj 2014

Postovane dame i gospodo,

U vazecem [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) (2010) reci "*na tehnološkoj neutralnoj osnovi*" upotrebljavaju se, izgleda, samo na dva mesta: u odredbama o uslugama univerzalnog servisa i u odredbama o planu namene radio-frekvencijskih opsega. Te odredbe glase:

"Usluge univerzalnog servisa pružaju se *na tehnološkoj neutralnoj osnovi*, sa propisanim kvalitetom i po pristupačnim cenama, a osobama sa invaliditetom i socijalno ugroženim korisnicima po povoljnijim cenama" (član 55. stav 2).

"Plan namene sadrži naročito podatke o nameni radio-frekvencijskih opsega, *na tehnološkoj neutralnoj osnovi*, za jednu ili više radio-komunikacijskih službi i delatnosti" (član 83. stav 2. tačka 2).

Jedan od razloga za donošenje ovog zakona jeste promovisanje *principa tehnološke neutralnosti* u cilju daljeg razvoja sektora, stoji u vladinom obrazloženju uz [Predlog zakona o elektronskim komunikacijama](#).

Stavise, u elektronskim medijima iz 2010. mogu se naći i sledeća obrazloženja i objašnjenja za uvođenje instituta tehnološke neutralnosti:

"Zakon promoviše i *princip tehnološke neutralnosti*, što podrazumeva mogućnost da se različite usluge pružaju nezavisno od infrastrukture koja se koristi za njihovo pružanje". (<http://www.sk.rs/2010/08/skak01.html>).

"Najvažnija poboljšanja koja donosi novi zakon odnose se na: promovisanje *principa tehnološke neutralnosti* u cilju daljeg razvoja sektora tj. mogućnosti da se različite usluge pružaju nezavisno od infrastrukture koja se koristi za njihovo pružanje" (<http://pcpress.rs/mtid-usvojen-zakon-o-elektronskim-komunikacijama/>).

"Ovo se posebno odnosi na pružanje usluga univerzalnog servisa koje država mora da

garantuje svim pretplatnicima u zemlji bez obzira na to gde žive, a moći će da se pruža *na tehnološko-neutralnoj osnovi*, putem fiksne i bežične telefonije', navela je ministarka Matić" (<http://www.vesti-online.com/Vesti/Srbija/57240/Novi-Zakon-o-elektronskim-komunikacijama>).

[Pravilnikom o univerzalnom servisu](#) se ni jednom dopunskom recju ne razradjuje odredba zakona o *tehnološki neutralnoj osnovi* ("Pristup javnoj komunikacionoj mreži i korišćenje javno dostupnih telefonskih usluga iz st. 1. i 2. ovog člana obezbeđuje se na *tehnološki neutralnoj osnovi*" - član 3. stav 4). Ista konstatacija vazi i za [URED BU o utvrđivanju Plana namene radio-frekvencijskih opsega](#) ("Plan namene iz člana 1. Ove uredbe sadrži naročito podatke o nameni radio-frekvencijskih opsega, na *tehnološki neutralnoj osnovi*, za jednu ili više radio - komunikacijskih službi i delatnosti" - član 2. tacka 2).

Zato je nejasan jedini predlog [Republička agencija za elektronske komunikacije - RATEL](#) (23.12.2013) da se u članu 3. [Zakonu o elektronskim komunikacijama](#) izmene i dopune tac. 6. i 7. tako da glase:

"podsticanju konkurencije, ekonomičnosti i delotvornosti u obavljanju delatnosti elektronskih komunikacija, *na tehnološki neutralnoj osnovi*" (tacka 6) i

"podsticanju racionalnog i ekonomičnog korišćenja numeracije i radio-frekvencijskog spektra, *na tehnološki neutralnoj osnovi*" (tacka 7).

Zeleo bih da meni i drugim članovima javnosti stručnjaci RATEL-a, Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija, "Telekoma", "Telenora" i ostalih povezanih regulatornih, eksploatacionih i naučno-istraživačkih organizacija i institucija, blize i konkretnije objasne sustinu, značenje i primenu fraze (pojma, nacela, zahteva, prava, obaveze) "***tehnološki neutralna osnova***". Unapred hvala!

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 25. maj 2014.

P. S. - Ako ima smisla *nacelo tehnoloske neutralnosti*, da li onda ima smisla i *nacelo upravne neutralnosti*?

Predmet: Sesta dopuna misljenja o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz
(http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Nacrt_Plana_raspodele_790_862/Nacrt%20Plana%20raspodele%20za%20790_862%20MHz.pdf)

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

Postovana gospodjo Radunovic,

U nazivu nacrtu ovog pravilnika/plana upotrebljavaju se reci: " IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge".

Neverovato je, ali istinito da definicije termina IMT (eng. "International Mobile Telecommunications", srpski "međunarodne mobilne telekomunikacije") i "IMT sistem" nema ni u ["ITU-R / ITU-T Terms and Definitions"](#), ni u Preporuci Mejunarodnog saveza za telekomunikacije Rec. ITU-R [M.1224](#) - "Vocabulary of terms for International Mobile Telecommunications (IMT)", niti u standardima ETSI. Jedino je u tacki 4.1.1 pomenute preporuke - recnika *IMT-2000* definisan kao "oni sistemi koji su uskladjeni sa odgovarajućim serijama preporuka ITU i Pravilnika o radio-komunikacijama", dok u tacki 1 (*Uvod*) te preporuke pise (umesto definicije?!): "Međunarodni mobilni telecommunikacioni (IMT) sistemi su mobilni sistemi koji obezbeđuju pristup širokom podrucju telekomunikacionih usluga, uključujući napredne mobilne usluge, uz podršku mobilnim i fiksnim mrežama, koje su sve više zasnovane na paketima. (itd i tsl)".

U uvodnom delu te preporuke navode i sledece "*ključne osobine*:"

- visok stepen zajednicke funkcionalnosti sirom sveta uz zadržavajući fleksibilnosti da podrži široko podrucje usluga i primena na troškovno efikasan način;
- kompatibilnost usluga u IMT i sa fiksnim mrežama;
- sposobnost za međusobni rad sa drugim radio-sistemima pristupa;
- visok kvalitet mobilnih usluga;
- oprema korisnika pogodna za upotrebu širom sveta;
- razumljive primene, usluge i oprema;
- mogućnosti rominga sirom sveta;
- poboljšane vršne brzine prenosa podataka za podršku naprednih usluga i primena."

Iz navedene uvodne definicije i kljucnih osobina IMT-a postaje jasnije "*nacelo tehnoloske neutralnosti*", odnosno jedini predlog [Republičke agencija za elektronske komunikacije - RATEL](#) (23.12.2013).

Ostaje nejasno, barem meni, kako ce se obezbedi i ravnopravni položaj korisnika mobilnog uredjaja jedne vrste pri pelasku od jednog do drugog operatora (pruzaoca javne elektronske komunikacione usluge), a pri cemu svaki od njih eksploatise drugaciju vrstu, "tehnoloski neutralnog" IMT sistema? Molim odgovor o pitanju obezbedjivanja kompatibilnosti sistema.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 24. maj 2014.

MINISTARSTVO TRGOVINE, TURIZMA I TELEKOMUNIKACIJA
Sektor za elektronske komunikacije, informaciono društvo i poštanski saobraćaj
Beograd, Pariska 7

REPUBLICKA AGENCIJA ZA ELEKTRONSKE KOMUNIKACIJE
Beograd, Visnjiceva 8

Veze:

- 1) [Javna rasprava o Nacrtima zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#) (24.12.2013. godine)
- 2) Predlog [Republička agencija za elektronske komunikacije - RATEL](#) (23.12.2013)
- 3) [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

Postovane dame i gospodo, koleginice i kolege,

Prema članu 11. stav 4. podstav 2. pod (b) Predloga uredbe [COM/2013/0627](#), nacionalna regulatorna tela treba da primenjuju nacelo neutralnosti, u skladu sa odgovarajucim odredbama člana 9. Okvirne direktive ([2002/21/EC](#), [2009/140/EC](#)). Te odredbe novog člana 9 (*Upravljanje radio-frekvencijama za elektronske komunikacione usluge*), narocito st. 3. i 4. glase (slobodan prevod):

"3. Ako drugacije nije predvidjeno u podstavu 2, drzave članice treba da obezbede da se **sve vrste tehnologija** koje se upotrebljavaju za elektronske komunikacione usluge mogu koristiti u radio-frekvencijskim opsezima koji su namenjeni (deklarisani raspolozivim) za elektronske komunikacione sluzbe (usluge) u njihovim Planovima namene radio-frekvencijskih opsega, u skladu sa pravom Zajednice.

Medjutim, drzave članice mogu predvideti srazmerna i nediskriminatorna ogranicenja za **sve vrste radio-mreza ili tehnologija bezicnog pristupa** koje se koriste za elektronske komunikacione usluge kada je neophodno:

- (a) izbeci stetnu smetnju;
- (b) zastititi javno zdravlje;
- (c) obezbediti tehnicki kvalitet usluge;
- (d) obezbediti najvece zajednicko koriscenje radio-frekvencija;
- (e) zastititi efikasno koriscenje spektra; ili
- (f) obezbediti ispunjenje cilja opsteg interesau saglasnosti sa stavom 4.

4. Ako drugacije nije predvidjeno u podstavu 2, drzave članice treba da obezbede da se **sve vrste elektronskih komunikacionih usluga** mogu pruzati u radio-frekvencijskim opsezima koji su namenjeni (deklarisani raspolozivim) za elektronske komunikacione sluzbe (usluge) u njihovim Planovima namene radio-frekvencijskih opsega, u skladu sa pravom Zajednice. Medjuti, drzave članice mogu predvideti srazmerna i nediskriminatorna **ogranicenja za vrste pruzanih elektronskih komunikacionih usluga**, ukljucujuci, prema potrebi ispunjavanje zahteva prema Pravilniku o radio-komunikacijama ITU (Medunarodnog saveza za telekomunikacije).

Mere koje zahteva pružana elektronska komunikaciona usluga u određenom opsegu namenjenom (raspoloživom) za elektronske komunikacione usluge (usluge) treba da se opravda kako bi se obezbedilo ispunjenje opsteg interesa koji su utvrdila države članice u saglasnosti sa pravom Zajednice, kao što su, ali ne i ograničeni na:

- (a) zaštita ljudskih života;
- (b) unapređenje društvene, regionalne ili teritorijalne kohezije;
- (c) izbegavanje neefikasnosti i potrebe radio-frekvencija; ili
- (d) unapređenje kulturne i jezičke različitosti i medijskog pluralizma, na primer pružanjem radio i televizijskih difuznih usluga.

Mere kojima se zabranjuje pružanje bilo koje druge elektronske komunikacione usluge u određenom opsegu, mogu se predvideti samo kada ih opravdava potreba zaštite ljudskih života. Izuzetno, države članice mogu takođe proširiti takvu meru kako bi se ispunili drugi ciljevi opsteg interesa koje su države članice odredile u skladu sa pravom Zajednice."

Za ceo radni vek nisam ovakve "čudne" (dvosmislene) odredbe video u nekom domaćem ili staranom zakonskom aktu. U podstavu 1. stava 3. prvo se zahteva obezbeđivanje svih vrsta tehnologija (tj. tehnološka neutralnost), a odmah zatim se u podstavu 2. ovog stava predviđaju ograničenja svih vrsta tehnologija, tj. tehnološka ne-neutralnost, kada je neophodno. Ista konstatacija važi i za odredbe navedenog stava 4.

Umesto zaključka. Ne bih voleo da budim u koži današnjeg stručnjaka za upravljanje radio-frekvencijama za elektronske komunikacione usluge, jer je izgleda stvarno teško primenjivati "savremeno" načelo tehnološke (ne-)neutralnosti, odnosno ispravno tumačiti pomenute odredbe evropske Okvirne direktive.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 23. maj 2014.

Predmet: Peta dopuna misljenja o Nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz
(http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Nacrt_Plana_raspodele_790_862/Nacrt%20Plana%20raspodele%20za%20790_862%20MHz.pdf)

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

Postovana gospodjo Radunovic,

U prethodnoj, četvrtoj dopuni mog misljenja napisao sam da sam svojevremeno procitao odrednicu iz tacke (18) Preambule Okvirne direktive ([2002/21/EC](#)), i da tada nisam shvatio sta je evropski zakonodavac htio njome da kaže, narocito zato sto odgovarajuće odredbe izgleda nema u normativnom delu ove direktive. Ipak, pogledao sam sta sadrži i Direktiva

[2009/140/EC](#) o izmeni ove okvirne direktive. U novom clanu 9. stav 3. nasao sam da podstav 1. i 2. glase:

"Ukoliko drukcije nije predvidjeno u drugom podstavu, drzave clanice obezbedjuju da se **sve vrste tehniligija** koje se upotrebljavaju za elektronske komunikacione usluge mogu koristiti u radio-frekvencijskim opsezima koji su namenjeni (proglaseni raspolozivim) za elektronske komunikacione sluzbe (usluge) u njihovim Planovima namene radio-frekvencijskih opsega, u skladu sa pravom Zajednice.

Medjutim, drzave clanice mogu predvideti srazmerna i nediskriminatorna ogranicenja za **sve vrste radio-mreza ili tehnologija bezicnog pristupa** koje se koriste za elektronske komunikacione usluge kada je neophodno:

- (a) izbeci stetnu smetnju;
- (b) zastititi javno zdravlje;
- (c) obezbediti tehnicki kvalitet usluge;
- (d) obezbediti najvecu zajednicko koriscenje radio-frekvencija;
- (e) zastititi efikasno koriscenje spektra; ili
- (f) obezbediti ispunjenje cilja opsteg interesu saglasnosti sa podstavom 4."

A u Predlogu uredbe [COM/2013/0627](#) u clanu 11. stav 4. podstav 2. tacka (b) upotrebljava se reci "**načelo tehnološke neutralnosti**", koje se povezuje sa prethodno navedenim članom 9. Direktive 2002/21/EC.

Zakljucak. U Nacrt zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama neophodno je preneti odredbe novog clana 9. Okvirne direktive (2002/21/EC, 2009/140/EC) koje bi, u ovom slucaju, blize odredile pojam "*nacela (ili instituta) tehnoloske neutralnosti*" sa svim propisanim ogranicenjima.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 21. maj 2014.

Predmet: Cetvrta dopuna misljenje o Nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz
(http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Nacrt_Plana_raspodele_790_862/Nacrt%20Plana%20raspodele%20za%20790_862%20MHz.pdf)

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

Postovana gospodjo Radunovic,

Svojevremeno sam procitao odrednicu iz tacke (18) Preambule Okvirne direktive ([2002/21/EC](#)), i tada nisam shvatio sta je evropski zakonodavac hteo njome da kaze, narocito

zato sto odgovarajuće odredbe izgleda nema u normativnom delu ove direktive. Ta odrednica glasi:

"Zahtev za države članice da obezbede da nacionalna regulatorna tela uzmu u obzir, što je moguće više, potrebu da donesu tehnoloski neutralne propise, kojima se ne namece niti odbacuje određeni tip tehnologije, ne znači da se ne mogu preduzeti srazmerne mere radi unapredjenja određenih usluga kada je to opravdano, npr. digitalne televizije kao sredstva za povećanja efikasnosti spektra."

Posle [Završene javne konsultacije o predlogu Plana namene radio-frekvencijskih opsega](#) (07.03.2012) nisam shvatio ni mišljenja operatora "Telenor" i "Telekom Srbija" u pogledu "tehnoloske neutralnosti", odnosno "tehnoloske visestrukosti" bezicnih sirokopojasnih mreza u opsegu oko 800 MHz i drugih određenih opsega.

Posto je završena [Javna rasprava o Nacrtima zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama i izmenama i dopunama Zakona o poštanskim uslugama](#) (24.12.2013. godine) i posto sam procitao **jedini** predlog [Republička agencija za elektronske komunikacije - RATEL](#), shvatio sam da je "institut tehnoloske neutralnosti" od izvesnog (veceg?) znacaja. Taj predlog glasi:

"Uzimajući u obzir značaj primene instituta tehnološke neutralnosti, kao i obezbeđivanje ravnopravnog položaja operatora koji koriste radio-frekvencije, Republička agencija za elektronske komunikacije, u okviru Javne rasprave o Nacrtu izmena i dopuna Zakona o elektronskim komunikacijama, predlaže da se u članu 3, stav 1. Zakona o elektronskim komunikacijama („Službeni glasnik RS“, br. 44/10 i 60/13-US):

- u tački 6) posle reči: „elektronskih komunikacija“, dodaju reči: 'na tehnološki neutralnoj osnovi', i
- u tački 7) posle reči: 'radio-frekvencijskog spektra', dodaju reči: 'na tehnološki neutralnoj osnovi'."

Imajuci u vidu da se pod tehnologijom podrazumeva primena naučnih saznanja u praktične svrhe, narocito u industriji (*Oksfordski rechnik*), konacno sam shvatio da u ovom slucaju "institut tehnoloske neutralnosti" nema smisla kako u nauci tako i u tehnici. Nije tehnicki ni tehnoloski opravdano, razumno i efikasno da se jedan te isti bezicni sirokopojasni komunikacioni sistem (kanal sirine 5 MHz) koristi sa istom brzinom kako za prenos govornog signala sirine 3 kHz tako i za za prenos video signala sirine 5 MHz.

Cini mi se da je opravdano, radi unapredjenja bezicnih sirokopojasnih komunikacionih usluga u opsegu oko 800 MHz, uvesti jedan tehnicko-tehnoloski standard (npr. LTE), kao sto je u radio-difuznom opsegu 470-790 MHz primenjen definisani standard DVB-T2 (umesto DVB-T?!).

Sta vise, pitam sebe i pitam vas, kako ce korisnik u kretanju da prati na mobilnom radio-uredjaju TV program, bez opasnosti po svoj i zivot drugih?

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 21. maj 2014.

Predmet: Treća dopuna misljenje o Nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz
(http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Nacrt_Plana_raspodele_790_862/Nacrt%20Plana%20raspodele%20za%20790_862%20MHz.pdf)

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

Postovana gospodjo Radunovic,

1. U domacoj tabeli [Plana namene](#) kao osnova za koriscenje opsega 790-862 MHz navodi se i propis [ECC Rec\(11\)04](#). Tog propisa nema u spisku medjunarodne regulative koja je data u nacrtu ovog pravilnika/plana raspodele. Odredbe Priloga 1 (*Nivoi jacine polja za prekogranični rad između FDD MFCN sistema u frekvencijskom opsegu 790-862 MHz*) ove preporuke glase:

"Obicno se stanice FDD sistema mogu koristiti bez koordinacije sa susednom zemljom ako prosečna jačina polja koju je proizvela 'čelije' (svi predajnici u sektoru) ne prelazi vrednost od 55 dB (uV/m/5MHz) na visini od 3 m iznad tla na granici između zemalja i ne prelazi vrednost od 29 dB (uV/m/5MHz) na visini od 3 m iznad tla na rastojanju od 9 km unutar susedne zemlje.

U slučaju da se LTE koriste na obe strane granice nivoi jačine polja mogu se povećati na 59 dB (uV/m/5MHz) i 41 dB (uV/m/5MHz) na 6 km."

2. Posebno pitanje je zasto se u nacrtu ovog pravilnika/plane ne pominju "savremena" resenje zasnovana na OFMD tehnologiji kao sto su *LTE* ili *LTE Advanced* - najnoviji standardi za bezicne sirokopojasne komunikacija brzinama prenosa podataka 10-100 Mbit/s.

3. Posto se u domacoj tabeli [Plana namene](#) kao osnova za koriscenje opsega 790-862 MHz navodi [RESOLUTION ITU-R 56* Naming for International Mobile ...](#) na umu imati i povezane preporuke ITU-R.

4. U svakom slucaju neophodno je blize objasniti sta se u [Planu namene](#) podrazumeva pod delatnoscu - koriscenjem **TRA-ECS** ("Terrestrial Radio Applications Capable of Providing Electronic Communications Services") u opsegu 790-862 MHz.

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 9. maj 2014.

Predmet: Druga dopuna misljenje o Nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz
(http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Nacrt_Plana_raspodele_790_862/Nacrt%20Plana%20raspodele%20za%20790_862%20MHz.pdf)

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

Postovana gospodjo Radunovic,

U mojoj prvoj dopuni misljenja o nacrtu ovog pravilnika u tacki 2. naveo sam vaznu evropsku Odluku br. [243/2012/EU](#) i nov pojam "*bezicna sirokopojasna komunikacija*". Tom prilikom zaboravio sam da pomenem predlog UREDBE EVROPSKOG PARLAMENTA I SAVETA [COM/2013/0627](#) o utvrđivanju mera u pogledu evropskog jedinstvenog tržišta elektronskih komunikacija i ostvarenja "*Povezanog kontinenta*", kao i o izmeni direktiva 2002/20/EC, 2002/21/EC i 2002/22/EC i uredbi (EC) br. 1211/2009 i (EU) br. 531/2012. U ovom jos vaznijoj uredbi EU valja istaci interesantnr odredbe tacke (17) Preambule i nastavak upotrebe izraza "*bezicna sirokopojasna komunikacija*". Stavise, najavljene izmene evropskih direktiva iz regulatornog okvira za elektronske komunikacije u EU trebalo bi imati u vidu u prilikom pripremanja usavrsene verzije [Nacrata zakona o izmenama i dopunama Zakona o elektronskim komunikacijama](#) od 29/11/2013.

Iskreno,
Dejan Popovic

Beograd, 3. maj 2014.

Predmet: Dopuna misljenje o Nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz
(http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Nacrt_Plana_raspodele_790_862/Nacrt%20Plana%20raspodele%20za%20790_862%20MHz.pdf)

V e z a : [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

Postovana gospodjo Radunovic,

1. Ako je Vlada planirala namenu opsega 790-862 MHz kako za radio-difuznu, fiksnu i mobilnu sluzbu, izuzev vazduhoplovne mobilne sluzbe, tako i za delatnost **TRA-ECS** ("Terrestrial Radio Applications Capable of Providing Electronic Communications Services"), kako su onda Agencija i Ministarstvo mogli da planiraju raspodelu frekvencija u tim opsezima samo za mobilnu sluzbu koja koristi **IMT** (medjunarodni **mobilni** telekomunikacioni) sistem za javne elektronske komunikacione usluge u opsezima 791-821/832-862 MHz?

2. Zasto je, prema domacem [Planu namene](#), opseg 790-862 MHz namenjen za delatnost-koriscenje: TRA-ECS, a opseg 3400-3800 MHz - za javne elektronske komunikacione usluge - sirokopojasni bežični pristupni sistemi BWA, MFCN (podrazumeva i IMT), dok je, s druge, glavne strane, po, clanu 6. stav 8. Odluke br. [243/2012/EU](#), frekvencije u usaglasenim opsezima 790-862 MHz i 3400-3800 MHz koriste za tzv. *"bežicne sirokopojasne komunikacije"*?

3. Zasto i u nacrtu ovog pravilnika nije propisana barem *"maksimalna spektralna gustina fluksa snage izvan dodeljene oblasti"*, kao u Pravilniku o utvrđivanju Plana raspodele radio-frekvencija za sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge – širokopojasne bežične pristupne sisteme (BWA), mobilne/ fiksne komunikacione mreže (MFCN) u frekvencijskim opsezima 3400–3600 MHz i 3600–3800 MHz (<http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Pravilnik%20o%20Planu%20raspodele,%20BWA%20i%20MFCN,%20SGRS%2010-14.pdf>)? O sirini potrebnog opsega i vrsti emisije, upotrebljivosti jacini polja i odnosu zastite (za isti i susedne kanale), o EMC (sporednim komponentama predajnika i imunosti prijemnika baznih i mobilnih stanica) i drugim karakteristikama uređaja i emisija, nema potrebe trositi reci.

4. Iako se u naslovu i tacki 2. nacrta ovog pravilnika pominju IMT sistemi, gde IMT (International Mobile Telecommunications) obuhvata IMT-2000 i IMT-Advanced (Rezolucija ITU-R 56 - Naming for International Mobile Telecommunications), spisak medjunarodne regulative iz uvoda ne sadrzi, iz neobjasnjivog razloga, ni jedan jedini dokument iz sledećih lista:

- [List of ITU-R Recommendations on IMT](#)
- [List of ITU-R Reports on IMT](#)

Zasto?

5. Valja napomenuti da raspored osnovnih frekvencijskih blokova (tacnije: kanala) koji je prikazan u Tabeli 1.nacrta ovog pravilnika nema veze sa pojmom "raspodela frekvencija" ili "frekvencijskih kanala (blokova)" po lokacijama ili oblastima.

Zalosno je sto Ministarstvo, na predlog Agencije, donosi ovakav propis koji ne predstavlja ni plan raspodele radio-frekvencija (clana 84. stav 3. ZEK-a), niti tehnicki propis kojim se propisuju zahtevi za **nove** vrste elektronskih komunikacionih mreza (clan 44. stav 1. ZEK-a).

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 2. maj 2014.

Predmet: [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014)

V e z a : Misljenje o Nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz
(http://www.ratel.rs/upload/documents/javne_rasprave/Nacrt_Plana_raspodele_790_862/Nacrt%20Plana%20raspodele%20za%20790_862%20MHz.pdf)

Postovana gospodjo Radunovic,

1. Prema clanu 104. stav 6. [Zakon o elektronskim komunikacijama](#) (ZEK) najkasnije do okončanja procesa prelaska sa analognog na digitalno emitovanje televizijskog programa Vlada, na predlog Ministarstva, a u saradnji sa pokrajinskim organom nadležnim za poslove elektronskih komunikacija, utvrđuje način korišćenja preostalog opsega radio-frekvencija namenjenih zemaljskoj digitalnoj radiodifuziji, kao i pružanju širokopojasnih servisa (digitalna dividenda).

Po stavu 7. ovog clana, u postupku pripreme predloga akta iz stava 6. ovog člana, Ministarstvo je dužno da sprovede javnu konsultaciju u trajanju od najmanje 30 dana.

Medjutim, umesto da Ministarstvo, u skladu sa ZEK-om, prethodno zapocne sa sprovođenjem javnih konsultacija o aktu kojim se utvrđuje načina korišćenja preostalog opsega radio-frekvencija namenjenih zemaljskoj digitalnoj radiodifuziji, kao i pružanje širokopojasnih servisa (digitalna dividenda), taj posao umesto njega, pekoredno, zapocinje RATEL na taj nacin sto na svojoj internet stranici objavljuje: [Javne konsultacije o nacrtu Pravilnika o utvrđivanju plana raspodele radio-frekvencija za IMT sisteme za pružanje javne elektronske komunikacione usluge u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz](#) (29.04.2014).

2. Iako je Pravilnik o utvrđivanju Plana raspodele frekvencija/lokacija/zona raspodele za terestričke digitalne TV radio-difuzne stanice u UHF opsegu za teritoriju Republike Srbije (http://www.ratel.rs/upload/documents/Regulativa/Pravilnici/Pravilnici_koje_donosi_MTID/Pravilnik_o_utvrđivanju_plana_raspodele_za_digitalne_TV_stanice_SGRS-73-13.pdf) stupio na snagu krajem avgusta 2013. godine, njegove odredbe nisu prakticno primenjive, pa tako i odredba iz dela II.1.2. koja glasi: "Koriscenje kanala 61-69 u planiranju mreza izuzima

se zbog potrebe da isti ostanu slobodni kako bi se ostavila mogućnost da se taj opseg koristi za formiranje digitalne dividende nakon okončanja prelaska."

3. Da li je sprovođenje ovih javnih konsultacija ustvari svojevrsan komentar RATEL-a na nedavnu konstataciju RRA koja glasi: "Ukoliko frekvencija ponovo ne bude dodeljena, rekao je Karadžić, predstavnici RRA će razgovarati sa drugim državnim organima, među kojima su RATEL i Ministarstvo spoljne i unutrašnje trgovine i telekomunikacija, kako bi se videlo ima li svrhe da treći put bude raspisan konkurs." (23. 04. 2014. "[RRA nije dodelila nacionalnu frekvenciju](#)").

4. Koristim priliku da ponovim opšte mislenje koje sam izneo u jednoj od prethodnih javnih konsultacija. Ono glasi: "Prema članu 84, stav 1. [Zakona o elektronskim komunikacijama](#), planovi raspodele radio-frekvencija sadrže (a) uslove za raspodelu radio-frekvencija iz namenjenih radio-frekvencijskih opsega, (b) raspodelu radio-frekvencija po lokacijama ili oblastima za jednu ili više radio-komunikacijskih službi i delatnosti, kao i (c) druge potrebne tehničke uslove za korišćenje radio-frekvencija.

Shodno tome, i ovaj plan raspodele treba da sadrži: (1) uslove za raspodelu frekvencija iz frekvencijskih opsega 791-821 MHz i 832-862 MHz, (2) raspodelu tih frekvencija po lokacijama ili oblastima za fiksnu i mobilnu službu, izuzev vazduhoplovne mobilne službe, kao i (3) potrebne tehničke uslove za korišćenje tih frekvencija.

5. Pre i pri navodjenja međunarodne regulative (pravnih akata EU) u uvodu ovog plana neophodno je proučiti [Priručnik za prevođenje pravnih akata Evropske unije](#).

6. Iako je u tački 1. stav 1. alineja 1. utvrđeno da "plan raspodele sadrži: - Uslove za raspodelu radio-frekvencija iz namenjenih radio-frekvencijskih opsega", u trećem (poslednjem) stavu ove tačke stoji istaknuta odredba. Ta interesantna odredba glasi:

"Na osnovu uslova za izradu Plana raspodele u frekvencijskim opsezima 791-821/832-862 MHz propisuju se uslovi za raspodelu radio-frekvencija u ovim frekvencijskim opsezima."

7. Iako je u tački 1. stav 1. alineja 2. ponovljeno da "plan raspodele sadrži: - Raspodelu radio-frekvencija po lokacijama ili oblastima za jednu ili više radio-komunikacijskih službi i delatnosti", od te raspodele nema ni traga ni glasa u ovom pravilniku (planu).

8. U tački 3.1.1. stav 1. posle reci : "ne sme da bude veća od 64 dBm/5 MHz" dodati reci: "niti manja od 56 dBm/5 MHz.

9. Tačka 3. ovog plana ne sadrži mnoge "druge potrebne tehničke uslove" koji su dati u aktima EU, npr. [CEPT Report 30](#) i [ECC Rec\(11\)04. Zasto?](#)

Iskreno,

Dejan Popovic

Beograd, 30. april 2014.

